

qualities of the personality of the teenager, which are formed in the социализированном process, and justified the optimal conditions for realization of the main directions of this issue. Was developed 2 blocks of the main directions of activities, which were a kind of source of expanding the sphere of socialization of adolescents in the club associations in place: organization of substantial leisure through participation in the activities of the circle of sports culture and the history of art and the performing arts.

Key words: club association, recreation, socialization, teenagers.

Стаття надійшла до редакції 22.07.2012 р.

Прийнято до друку 31.08.2012 р.

УДК 37.013.42

М. С. Доннік

ПОГЛЯД НА ДЕФІНІЦІЮ „СОЦІАЛІЗАЦІЯ” З ТОЧКИ ЗОРУ НАУК ПРО ЛЮДИНУ

Останніми роками вивчення проблеми соціалізації представників різного віку стало одним із пріоритетних напрямів наукових досліджень наук про людину. Не є виключенням і соціальна педагогіка. Сучасний фонд наукових знань накопичує значну частину літератури, присвяченої методологічним, теоретичним, змістовним та процесуальним аспектам соціалізації.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що, незважаючи на широку поширеність досліджень і більш як столітню історію існування, термін не має однозначного трактування. Слушною є думка А. Кашука, який стверджував, що „на кожному історичному етапі відбувається лише нове розуміння процесів соціалізації, а не відкриття їх реальності” [1].

Проблемами соціалізаційних процесів у свій час займалися Б. Ананьєв, В. Андрєєв, Г. Андрєєва, Н. Андрєєнкова, О. Безпалько, О. Біла, І. Богданова, Т. Василькова, Ю. Василькова, О. Газман, Н. Голованова, Г. Гордін, В. Давидов, А. Капська, П. Каптерєв, Л. Коваль, О. Кодатенко, Я. Коломінський, І. Кон, В. Куєвда, Є. Кузьмін, Ю. Левада, В. Лисовський, Б. Ломов, А. Мудрик, В. Нікітін, Г. Осіпов, Б. Паригін, О. Паскаль, А. Петровський, А. Реан, Т. Сахарова, В. Скакун, Н. Смелзер, П. Тейяр де Шарден, І. Фролова, С. Хлебик, К. Щербакова, Є. Якуба, М. Ярошевський тощо, які вивчали термін, розвивали основні положення щодо його виникнення, сутності, розвитку та значення в кожній сфері наук.

Величезний інтерес до проблеми соціалізації особистості підкреслює значна кількість кандидатських та докторських дисертацій, присвячених різним її аспектам. У роботах сучасних дослідників

розкриваються окремі сфери наукових надбань. Так, у галузі соціалізації осіб різного віку існує ряд робіт, а саме: дисертації Ю. Удовенко [2], що займалася дослідженням впливу несприятливих умов соціалізації на психічний розвиток дитини, О. Малахової [3], яка звернула увагу на педагогічні умови соціалізації молодших школярів у стосунках з однолітками, С. Курінної [4], що вивчала особливості соціалізації дітей шести-семи років у різних умовах життєдіяльності, В. Романової [5], яка працювала над особливостями статеворольової соціалізації підлітків, Н. Абдюкової [6], що розглядала проблему психологічних особливостей соціалізації сучасних підлітків, О. Лютак [7], яка присвятила роботу дослідженням у сфері психологічних особливостей соціалізації старшокласників у загальноосвітній школі, Н. Завгородньої [8], що зверталася до особливостей соціалізації обдарованих учнів у навчально-виховному середовищі загальноосвітнього навчального закладу

Процесу соціалізації підлітків в різних сферах життєдіяльності приділяли увагу Л. Коняєва [9] (у позашкільній діяльності) Д. Малков [10] (у клубних об'єднаннях за місцем проживання), С. Чернета [11] (у неформальних молодіжних об'єднаннях) тощо.

Торкаючись питання соціалізації молоді, відмічаємо роботу В. Рютіна [12], присвячену проблемі соціалізації військовослужбовців строкової служби збройних сил України, Г. Овчаренко [13], яка зупиняється на умовах соціалізації студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у позанавчальній діяльності, О. Севаст'янової [14], що виокремлює проблему соціалізації студентської молоді у виховному процесі вищого навчального закладу, Ю. Загороднього [15], який вивчає педагогічні умови політичної соціалізації студентської молоді в умовах великого промислового міста, Л. Харченко [16], що торкається питання соціально-педагогічних умов формування сучасних гендерних стереотипів у процесі соціалізації жіночої молоді.

Різні аспекти процесу соціалізації досліджувались у докторських дисертаціях П. Плотнікова [17] (соціально-педагогічні основи соціалізації молоді промислового регіону); С. Савченка [18] (науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору); Н. Лавриченко [19] (педагогічні основи соціалізації учнівської молоді в країнах Західної Європи).

Вагоме місце серед дисертаційних досліджень займають докторські дисертації І. Зверєвої та С. Харченка, які закладають фундаментальні методологічні основи соціально-педагогічних досліджень у галузі соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю [20; 21].

Аналіз багаточисельної наукової літератури засвідчує той факт, що у витоків розвитку терміна стояли соціологи Г. Тард та Г. Гіддінгс, за іншими даними французький соціолог Г. Лебон, а також Ф. Брокгауз й І. Нефрон [18, с. 19]. В подальшому, „загострення відносин, яке концентрувалося навколо проблем соціальної адекватності молодого

покоління та його життєвої компетенції, зумовило широке вивчення соціалізації з боку наук про людину, а саме: філософії, культурології, соціології, психології, педагогіки тощо” [22, с. 38 – 42], де погляди представників різних наук щодо терміну „соціалізація” подаються у відповідності із специфікою вивчення та осмислення тих його аспектів, котрі становлять предмет відповідної науки.

Так, з точки зору західної філософії, соціалізація усвідомлюється як поняття про взаємовідносини людини і суспільства, в результаті яких відбувається розвиток особистої інтелектуальної і соціальної свободи, з одного боку, а з іншого – вдосконалення мистецтва соціального діалогу, взаємодії, кооперації [там само]. У філософських словниках термін розглядається, по-перше, як „процес нерационального опанування набору програм діяльності і поведінки, характерних для тієї чи іншої культурної традиції, а також процес інтеріоризації індивідом знань, цінностей та норм, які їх виражають” [23, с. 646]; по-друге, як „процес засвоєння та подальшого розвитку індивідом соціально-культурного досвіду, трудових навичок, знань, норм, цінностей, традицій, які накопичуються та передаються від покоління до покоління, як процес включення індивіда у систему суспільних відносин та формування у нього соціальних якостей” [24, с. 441]. Французький мислитель П. Тейяр де Шарден розглядає соціалізацію разом з персоналізацією („етапом виникнення і вдосконалення особистості”) [25], в результаті взаємодії яких відбувається поступова гуманізація людства шляхом знаходження нових форм контакту й співробітництва між людьми [26, 178–196].

У культурології соціалізація виступає як процес „становлення особистості через формування у індивіда конкретних соціально-історичних властивостей завдяки предметно-діяльнісному засвоєнню визначеної системи загальних форм культури даного суспільства” [27]. В контексті дослідження культурно-діяльнісної концепції соціалізації особистості, Л. Коняєва вкладає у поняття процес створення основних параметрів людської особистості (свідомості, почуттів, здібностей тощо) під впливом існуючих соціальних умов життєдіяльності. На думку авторки концепції, соціалізація реалізується у діяльності протягом всього життя особистості, залежить від цілеспрямованих (виховання) та стихійних („автоматичного” виховання певних соціальних якостей у зв’язку з перебуванням індивіда в мікросередовищі) чинників та відбувається за допомогою обох цих форм [9].

За словами колективу авторів О. Білої, І. Богданової, О. Паскаль, соціалізація забезпечує привчання особистості до соціальних ролей і нормативної поведінки, знаковими носіями яких можуть бути родинні стосунки, освіта, етнічне або соціальне походження, багатство, особисті досягнення у мистецтві, життєвому досвіді, науці тощо [22, с. 40]. Т. Василькова та Ю. Василькова до цього переліку додають також мову і поведінку в побуті, здібність до творчості, сприйняття культури свого народу [28, с. 51 – 53].

Соціологія трактує поняття „соціалізація” як „розвиток та самореалізацію людини протягом усього життя в процесі засвоєння й відтворення культури суспільства” [29]. В. Андрущенко, М. Горлач у поняття вкладають „процес входження людини в суспільство, включення її в соціальні зв’язки і інтеграцію в різні типи соціальних спільностей, внаслідок чого відбувається становлення її соціальності” [30, с. 283]; а також „прилучення особистості до соціального” [31, с. 95]. В свою чергу американський соціолог Н. Смельзер розуміє соціалізацію як „процес формування вмінь та соціальних установок індивідів, які відповідають їх соціальним ролям” [32]. В. Лисовський – як „складний, багатогранний процес включення людини в соціальну практику, отримання нею соціальних якостей, засвоєння суспільного досвіду і реалізації власної сутності за допомогою виконання певної ролі в практичній діяльності” [33]. Польський соціолог Я. Щепанський визначає термін через „впливи середовища в цілому, що залучають особистість до участі в суспільному житті, вчать її розумінню культури, поведінки в колективах, ствердженню себе та виконанню різних соціальних ролей” [34].

У науковий обіг психології термін „соціалізація” вперше увійшов на початку 50-х років ХХ ст. завдяки працям американських соціальних психологів Дж. Кольмана, А. Бандури та В. Уолтерса [21, с. 10]. 60-ті роки відзначилися дослідженнями Б. Ананьєва, І. Кона, Б. Паригіна, які розглядали процес соціалізації односторонньо, тобто тлумачили його лише як засвоєння індивідом соціальних норм і цінностей. Пізніше, у дослідженнях Г. Андреевої, О. Асмолова, Л. Буєвої, Б. Ломова з’являється інший бік процесу соціалізації, який виокремлює, поряд із засвоєнням соціальних норм та цінностей, активне відтворення індивідом цих норм і цінностей. Сучасна наука подає поняття „соціалізація” – як „процес і результат засвоєння та активного відтворення індивідом соціального досвіду, який здійснюється у спілкуванні та діяльності” [35, с. 373]. Схожою є позиція А. Реана та Я. Коломинського, які подають термін „соціалізація” в контексті досліджуваного ними явища соціальної агресії [36].

Педагогічний аспект щодо проблеми соціалізації розглянемо більш детально і зауважимо, що наукові погляди багатьох вчених різних років подають широку картину розуміння дефініції даного терміна.

Вперше в російській педагогічній науці дефініцію „соціалізація” вжив російський педагог П. Каптерев, який у 1915 році подав термін у контексті сімейного виховання, проте поняття залишилося поза увагою дослідників [37].

Нового віяння терміну в 60 роках ХХ ст. надала Н. Андреевкова, яка вперше розглянула структуру соціалізації (соціальну свідомість, оволодіння навичками соціальної поведінки, інтеріоризацію особистісних позицій і соціальних ролей, корекцію ціннісних орієнтацій особистості) [38, с. 44].

70 роки ХХ ст. відзначилися роботами Є. Кузьміна, який приділив увагу механізмам соціалізації (навіюванню, конформізму, свідомому наслідуванню зразкам, впливу засобів масової комунікації та культури) [39]; Ю. Левади, що розкрив соціалізацію як процес засвоєння особистістю норм, культури суспільства через взаємодію із малою групою найближчого оточення [40]; В. Сухомлинського, який підкреслював „суспільну сутність людини” та „процес прилучення її до суспільства” [41, с. 448].

Але аналіз наукових джерел свідчить про те, що поняття соціалізації, хоч і мало тривалу історію, та не входило до категоріального апарату педагогіки аж до 80-х років ХХ ст. [15, с. 29]. Лише з цього часу термін почав розглядатись у контексті педагогіки, проте понад 30 схожих трактувань поняття характеризувалися, так би мовити, певною однобічністю, тобто передбачали „засвоєння індивідом соціальних умов, цінностей, культури тощо” [15, с. 14].

З 90-х років вчені намагалися доповнити дослідницьке поле дефініції „соціалізація” новими аспектами. Заслуговують на увагу ідеї Г. Ділігенського, який зазначав, що джерелом внутрішньої психічної напруги (енергії активності) людини є боротьба двох протилежних тенденцій: до злиття індивіда із соціумом і до самовизначення в якості окремої, активно діючої особистості [42].

Цікавою є думка В. Андреева, який стверджував, що соціалізація здійснюється на підставі двох видів діяльності (соціального навчання та соціального виховання) й її метою є „самореалізація в соціумі та оволодіння соціально-рольовими функціями життєдіяльності” [43, с. 32].

В термін соціалізації О. Безпалько, А. Капська, В. Куєвда, К. Щербакі вкладали сенс „набуття людською істотою психологічного статусу суспільного індивіда, введення в активне суспільне життя й засвоєння ним основної системи духовних цінностей” [44]. В. Нікітін визначав дефініцію як „процес взаємодії людини з різними факторами, починаючи з природи і кінчаючи самим собою” [45, с. 30].

Не залишилася поза увагою і переконлива позиція науковців Л. Коваль, І. Зверєвої, С. Хлебик, які під соціалізацією розуміють „явище суспільного життя та історично зумовлений процес розвитку особистості, притаманний даному суспільству, що забезпечує в процесі життєдіяльності надання і засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, в результаті чого відбувається активне відтворення особистістю набутого соціального досвіду у своїй діяльності та спілкуванні” [46, с. 5]. Майже ідентичне визначення знаходимо у А. Мудрика [47, с. 9].

Слід зазначити, що нам імпонує точка зору, що подається колективом авторів у малій енциклопедії із соціальної педагогіки. На їх думку, соціалізація – „це процес входження людини в суспільство разом із її соціальними зв'язками та інтеграцією в різні типи соціальних спільнот, унаслідок чого відбувається становлення соціального індивіда”.

Як зазначають дослідники „це двобічний процес, який містить, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків, з іншого – активне відтворення особистістю системи соціальних зв'язків за рахунок діяльності та входження в соціальне середовище” [48, с. 237].

Тож, підбиваючи підсумки теоретичного обґрунтування дефініції дослідження, можна з впевненістю констатувати, що термін „соціалізація” є широковживаним у різних галузях наукової літератури, при чому кожна з них характеризує явище з точки зору свого дослідницького наукового спрямування.

У перспективі планується дослідження особливостей соціалізації представників різного віку.

Список використаної літератури

- 1. Кащук А. В.** Организационно-педагогические условия социализации студенческой молодежи в современном воспитательном пространстве : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Кащук А. В. – Новосибирск, 2002. – 180 с.
- 2. Удовенко Ю. М.** Вплив несприятливих умов соціалізації на психічний розвиток дитини : дис... канд. психол. наук : 19.00.05 / Удовенко Юлія Миколаївна. – К., 2007. – 260 с.
- 3. Малахова О. В.** Педагогічні умови соціалізації молодших школярів у стосунках з однолітками : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Малахова Оксана Валеріївна. – Луганськ, 2007. – 209 с.
- 4. Курінна С. М.** Особливості соціалізації дітей шести-семи років в різних умовах життєдіяльності : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Курінна Світлана Миколаївна. – Слов'янськ, 2004. – 246 с.
- 5. Романова В. Г.** Особливості статевої соціалізації підлітків : дис... канд. психол. наук : 19.00.05 / Романова Валерія Геннадіївна. – К., 2002. – 208 с.
- 6. Абдюкова Н. В.** Психологічні особливості соціалізації сучасного підлітка : дис... канд. психол. наук : 19.00.05 / Абдюкова Надія Володимирівна. – Івано-Франківськ, 2000. – 264 с.
- 7. Лютак О. З.** Психологічні особливості соціалізації старшокласників у загальноосвітній школі : дис... канд. психол. наук : 19.00.07 / Лютак Оксана Зіновіївна. – Івано-Франківськ, 2001. – 236 с.
- 8. Завгородня Н. М.** Педагогічні умови соціалізації обдарованих учнів у навчально-виховному середовищі загальноосвітнього навчального закладу : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Завгородня Ніна Миколаївна. – Х., 2006. – 221 с.
- 9. Коняєва Л. Д.** Психологічні особливості соціалізації підлітків у позашкільній діяльності : дис... канд. псих. наук : 19.00.05 / Коняєва Лілія Дмитрівна. – К., 2008. – 275 с.
- 10. Малков Д. Ю.** Соціалізація підлітків у клубних об'єднаннях за місцем проживання : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Малков Дмитро Юрійович. – К., 2005. – 228 с.
- 11. Чернета С. Ю.** Організаційно-педагогічні умови соціалізації підлітків у неформальних молодіжних об'єднаннях : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Чернета Світлана Юріївна. – К., 2006. – 223 с.

- 12. Рютін В. В.** Педагогічні умови соціалізації військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Рютін Віталій Васильович. – Х., 2006. – 219 с. **13. Овчаренко Г. Е.** Педагогічні умови соціалізації студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у позанавчальній діяльності : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Овчаренко Ганна Едуардівна. – Луганськ, 2005. – 257 с. **14. Сєваст'янова О. А.** Соціально-педагогічні умови соціалізації студентської молоді у виховному процесі вищого навчального закладу : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Сєваст'янова Олена Анатоліївна. – Луганськ, 2007. – 209 с. **15. Загородній Ю. І.** Педагогічні умови політичної соціалізації студентської молоді в умовах великого промислового міста : дис... канд. пед. наук: 13.00.05 / Загородній Юрій Іванович. – Луганськ, 2004. – 206 с. **16. Харченко Л. Г.** Соціально-педагогічні умови формування сучасних гендерних стереотипів у процесі соціалізації жіночої молоді : дис... канд. пед. наук : 13.00.05 / Харченко Людмила Георгіївна. – Луганськ, 2006. – 204 с. **17. Плотніков П. В.** Соціально-педагогічні основи соціалізації молоді промислового регіону : дис... доктора пед. наук : 13.00.05 / Плотніков Петро Васильович. – Луганськ, 2004. – 481 с. **18. Савченко С. В.** Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору : дис... доктора пед. наук : 13.00.05 / Савченко Сергій Вікторович. – Луганськ, 2004. – 455 с. **19. Лавриченко Н. М.** Педагогічні основи соціалізації учнівської молоді в країнах Західної Європи : дис... доктора пед. наук : 13.00.01 / Лавриченко Наталія Миколаївна. – К., 2006. – 447 с. **20. Зверєва І. Д.** Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в Україні : дис... доктора пед. наук : 13.00.05 / Зверєва Ірина Дмитрівна. – К., 1999. – 451 с. **21. Харченко С. Я.** Социально-педагогические основы подготовки учителя к работе с детскими общественными объединениями : дис... доктора пед. наук : 13.00.01 / Харченко Сергей Яковлевич. – М., 1993. – 335 с. **22. Біла О. О.** Інтегрований курс соціально-педагогічної теорії та практики : навч. посіб. / Біла О. О., Богданова І. М., Паскаль О. В. / [за ред. І. М. Богданової]. – Одеса : Пальміра, 2008. – 338 с. **23. Новейший философский словарь** / В. М. Скакун – Минск, 1999. – 877 с. **24. Философский словарь** / [под ред. И. Т. Фролова]. – М. : Издательство политической литературы, 1986. – 435 с. **25. Тейяр де Шарден П.** Феномен человека / Тейяр де Шарден П. – М. : Наука, 1965. – 240 с. **26. Сахарова Т. А.** От философии существования к структурализму / Сахарова Т. А. – М. : Наука, 1974. – 294 с. **27. Москаленко В. В.** Культурно-діяльнісна концепція соціалізації особистості / В. В. Москаленко, В. Т. Циба // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 3. – С. 137–139. **28. Василькова Ю. В.** Социальная педагогика : курс лекций : [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Василькова Ю. В. , Василькова Т. А. – [2-е изд., стереотип]. – М. : Издательский центр “Академия”, 2001. – 440 с.

29. Энциклопедический социологический словарь / [под ред. Г. В. Осипова]. – М., 1995. – 260 с. **30. Соціологія : підручник** / [за ред. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача]. – Харків – Київ, 1998. – 624 с. **31. Якуба Е. А.** Социология : учеб. пособие / Якуба Е. А. – Харьков : Константа, 1996. – 192 с. **32. Смелзер Н.** Социология / Смелзер Н. – М. : Феникс, 1995. – 687 с. **33. Социология молодежи : учебник** / [под ред. В. Т. Лисовского]. – СПб. : Изд-во СПбУ, 1996. – 460 с. **34. Щепанський Я.** Элементарные понятия социологии / Щепанский Я. – М. : Прогресс, 1969. – 230 с. **35. Психология : словарь** / [под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского]. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с. **36. Реан А. А.** Социальная педагогическая психология / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. – СПб. : Питер, 1999. – 416 с. **37. Каптерев П. Ф.** Избранные педагогические сочинения / Каптерев П. Ф.; под ред. А. М. Арсеньева. – М. : Педагогика, 1982. – 700 с. **38. Андреевкова Н. В.** Проблема социализации личности / Н. В. Андреевкова // Социальные исследования. – М., 1970. – № 3. – С. 38 – 53. **39. Кузьмин Е. С.** Основы социальной психологии / Кузьмин Е. С. – Л. : ЛГУ, 1967. – 173 с. **40. Левада Ю. А.** Собрание сочинений / Левада Ю. А. – М. : Наука, 1970. – 576 с. **41. Сухомлинський В. О.** Вибрані твори : в 5 т. / Сухомлинський В. О. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – 1976. – 497 с. **42. Дилигенский Г. Г.** Проблемы теории человеческих потребностей / Дилигенский Г. Г. – М., 1986. – 110 с. **43. Андреев В. И.** Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / Андреев В. И. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1988. – 229 с. **44. Молодь і дозвілля** / [Безпалько О. В., Капська А. Й., Куєвда В. Т., Щербакова К. В.]. – К. : Академпрес, 1994. – 125 с. **45. Социальная педагогика : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений** / [под ред. В. А. Никитина]. – М. : ВЛАДОС, 2002. – 270 с. **46. Коваль Л. Г.** Соціальна педагогіка. Соціальна робота : навч. посіб. / Коваль Л. Г., Зверева І. Д., Хлебик С. Р. – К. : ІЗМН, 1997. – 392 с. **47. Мудрик А. В.** Социальная педагогика : учебник для студ. пед. вузов / Мудрик А. В. [под ред. В. А. Сластёнина]. – М. : “Академия”, 1999. – 184 с. **48. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія** / [за заг. ред. І. Д. Звереві]. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.

Доннік М. С. Погляд на дефініцію „соціалізація” з точки зору наук про людину

У статі розглянуто поняття „соціалізація” із філософської, культурологічної, психологічної, соціологічної та педагогічної позиції. Визначено, що термін є широкоживаним у різних галузях наукової літератури, при чому кожна з них характеризує явище з точки зору свого дослідницького наукового спрямування. Більшість сучасних науковців визначають поняття „соціалізація” як двобічний процес засвоєння та

активного відтворення індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище і систему соціальних зв'язків.

Ключевые слова: соціалізація, особистість, соціальне середовище.

Донник М. С. Взгляд на дефиницию „социализация” с точки зрения наук про человека

В статье рассмотрено понятие „социализация” с философской, культурологической, психологической, социологической и педагогической позиции. Определено, что термин широко используется в различных сферах научной литературы, причем каждая из них характеризует явление с точки зрения своего исследовательского научного направления. Большинство современных ученых определяют понятие «социализация» как двусторонний процесс усвоения и активного воспроизводства индивидом социального опыта путем вхождения в социальную среду и систему социальных связей.

Ключевые слова: социализация, личность, социальная среда.

Donnik M.S. The definition of „socialization” in terms of human sciences

The article considers the concept of „socialization” of the philosophical, cultural, psychological, sociological and educational positions. The term is used in various fields of scientific literature, with each of them describes the phenomenon in terms of its scientific research directions. Most modern scholars define the term „socialization” as a two-sided process of perception and reproduction of individual active social experience by joining the social environment and the system of social relations.

Key words: socialization, personality, social environment.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2012 р.

Прийнято до друку 31.08.2012 р.

УДК 364-57(477)

Н. В. Заварова

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку Україна стала на шлях європейської інтеграції, проголосивши пріоритетну цінність прав та свобод людини і взявши на себе обов'язок з їх дотримання.

У 1991 році наша держава ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини, підписала Всесвітню декларацію про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей, а також План дій щодо її виконання, чим